

Τότε . . (ὄμως δὲν βαστώ
Τὸ κονδύλι μου πετώ,
Τοῦ, τοῦ, τοῦ,
Γιατί παγώνω,
Μποῦ, μποῦ, μποῦ
Γιατί ζαρώνω).

ΜΑΓΚΑΛΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑΝΔΟΥΡΙΟΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ Σκαρλάτου Βυζαντίου]

Αἱ παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένοι καὶ πλεκταὶ μάλλον ἢ κτισταὶ τουρκικαὶ οἰκίαι θερμαίνονται τὸν χειμῶνα δι' ἀνθράκων. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ χριστιωτικὸν τοῦ χειμῶνος ἐπιπλον εἶνε τὸ μαγκάλιον, μικρὸν ἢ μέγα, ὠριχάλκινον ἢ πῆλινον, καὶ τῶν πασσάδων ἀργυροῦν. Τὴν χρῆσιν δὲ τοῦ αἰθράνου τούτου ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τῷ Ἱερεμιάῳ—«Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ, ἐν τῷ μνηί τῷ ἐννάτῳ, καὶ ἦν τεθειμένον ἐνώπιον αὐτοῦ αἰθράνον πλήρες ἀνθράκων διαφανῶν». Αἱ δὲ γυναῖκες, ἵνα προφυλάξωσι τὴν ὄψιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ φλογμοῦ τοῦ πυραύνου καὶ οἰκονομήσωσι συγχρόνως καὶ τὰ κάρβουνα, ἐπένοησαν τὸ τανδούριον,¹ τοῦ ὁποίου δύσκολον νὰ συλλάβωσιν ἰδέαν αἱ Ἑλληνίδες, ἐὰν μὴ τὸ ἴδωσι.

Τὸ τανδούριον εἶνε εἶδος τραπέζης σκεπασμένης μὲ τάπητας καὶ πεπλώματα, καὶ περιεχοῦσης ἐντὸς μικροῦ πυραύνου κάρβουνα ἀναμμένα, ὅπου ζεσταίνουσι τοὺς πόδας αὐτῶν οἱ περικαθήμενοι. Ἡ χρῆσις τοῦ εἶναι οἰκονομικωτάτη καὶ, λόγῳ συναναστροφῆς, ὀμιλητικωτάτη.

Ἡ θερμάστρα ὑπάγει κατ' ὀλίγον νὰ ἐξοσρακίσῃ τὸ τανδούριον, καὶ ἴσως πρὸς ὠφέλειαν τῆς ὑγείας τῶν Κυριῶν, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις συνετέλει, λέγουσιν οἱ Ἀσκληπιάδαι, καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν αἰμορροΐδων, τῶν ὁποίων, κατὰ τὸν Χάμμερ, εἶνε καὶ συνώνυμον εἰς τὸ Περσικόν. Δὲν τολμῶ νὰ φιλονεικῶ, ὡς πρὸς τοῦτο, μετὰ τῶν ἐξοχωτάτων, ἀν καὶ ἐγνώρισα τριάκοντα ἴσως ἑκατοντούτιδας Κυρίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, αἱ ὁποῖαι διεβίωσαν ὑγιέσταται, ζωηρόταται, εὐθυμόταται, καὶ ἀπέθανον, ὅταν πλέον ἐβαρύνθησαν νὰ ζῶσιν εἰς τὴν κόγχην τοῦ τανδουρίου των· ἐκεῖνο ὄμως, ὅπερ ἤξεύρω, εἶνε ὅτι, ἐὰν ἡ Ἑστία τῶν παλαιῶν ἦτον ἱερά, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὸν Μεσαίωνα παρ' αὐτὴν ἦτον ἡ ἐντιμωτέρα θέσις, τὴν ὁποίαν κατεῖχε δικαιοματικῶς ὁ γέρον οἰκοδεσπότης ἢ ἡ οἰκοδέσποινα,¹ ὅθεν καὶ τὴν ἐκαλλώπιζον ὡς νύμφην, αἱ εὐγενεῖς συμπολιτιδὲς μου δὲν μένουσι κατ' οὐδὲν ὀπίσω τῶν παλαιῶν, ἐπιδεικνύμεναι περὶ τὸν τοῦ τανδουρίου των στολισμὸν ὅλην αὐτῶν τὴν πατροπαράδοτον φιλοκαλίαν· καὶ φρονῶ ὅτι διασιέδασις ἢ συνομιλία, τὴν ὁποίαν διεδέχετο πολλάκις περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸ λεγόμενον *τσιλι-*

γκιρ-σοφρασί, εἶδος ἐπιδειπνίδος, περίεξ μεγαλοπρεπῶς ἐσρωμένον τανδουρίου, δὲν ἀναπληροῦται οὔτε διὰ τῆς παρεστίας, οὔτε διὰ τῶν ἀνακλιντρων. Ὅτι δὲ, καίτοι συντελοῦν πρὸς ἀνάπαυσιν, καὶ, ἂν θέλητε, ἐκλυσὶν τινα τοῦ σώματος, δὲν ἀφαιρεῖ ὄμως τίποτε τῆς ἀνδρίας τῆς ψυχῆς, ἀπόδειξις ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος καὶ ἀληθῶς Ἱερός τοῦ Δραγασανίου λόγος, τοῦ ὁποίου ὄλοι σχεδὸν οἱ εὐγενεῖς λογιταὶ ἦσαν ἀναθρεμμένοι εἰς τὸ τανδούριον, καθ' αὐτὸ *Τανδούρ-τσελεμπήδες*, καθὼς τοὺς λέγουσιν. Αἱ δὲ Τούρκισσαι ἰδίως τόσον εἶνε ἀπὸ τοῦ τανδουρίου των ἀναπόσπαστοι, ὥστε, ὅταν ἐβλεπον τὴν Κυρίαν Κόμησαν *Desalleurs*, σύζυγον τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, φοροῦσαν τὸ λεγόμενον τότε *παραίριον*, εἶδος κρινολίνου, ὑπὸ τὸ ὅποιον ἐτοποθέτει ὁ ὑπρέτης τὸ συνειθιζόμενον ὑπὸ τῶν Κυριῶν ἐν Εὐρώπῃ αἰθράνον (*chauffe-rette*), ἔλεγαν θαυμάζουσαι πρὸς ἀλλήλας: «Ἴδου ἡ Ἑλσαῖ-μπεη *Χαρροῦμ*, ἣτις φέρει μεθ' ἑαυτῆς τὸ τανδούριόν της!»

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ

Τὰ Χριστούγεννα εἶνε ἑορτὴ δημοτικωτάτη ἐν Ἀγγλίᾳ περιλαμβάνουσα δύο ταυτοχρόνως ἑορτὰς ἡμῶν. τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Νέον Ἔτος. Εἶνε δ' ἐξαιρέτως ἡ ἑορτὴ τῶν παιδιῶν, ἅτινα καθίστανται οἱ τύρανοι τῆς ἡμέρας, τὰ πάντα ἀνατρέποντες καὶ φερόντες ἄνω καὶ κάτω. Ἡ ἑορτὴ αὕτη πανηγυρίζεται ἰδίως διὰ συμποσίων φαιδροτάτων καὶ ἀτελευτήτων, φιλοξενία δὲ ἄκρα μετὰ χαρᾶς ἐπικρατεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν. Πανταχόθεν αἱ καπνοδόχοι καπνίζουσιν, οἱ κλίβανοι εἶνε κατὰ μέτρον κρεάτων κομισθέντων ὑπὸ ἀνθρώπων μετρίως καταστάσεως, οἱ ὄβελοι περιστρέφονται, οἱ φανοὶ, αἱ δᾶδες, οἱ λύχνοι, αἱ λαμπάδες, τὸ φωταερίον ἀστράπτουσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀμιχλώδους νυκτός. Ἀμύθητος δὲ εἶνε ἡ ποσότης τῶν καταναλισκομένων πτηνῶν μάλιστα δὲ τῶν χηνῶν. Βασίλισσα δὲ τῆς ἑορτῆς εἶνε ἡ *πουδίγγα*, τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔθνικόν πλακούντιον, ὡς παρ' ἡμῖν τὰ *χριστόψωμα* καὶ ἡ *βασιλόπιττα*, ὅθεν καὶ ἡ εὐτελεστάτη τῶν τραπέζων ἔχει τὴν ἡμέραν ταύτην *χῆνα* καὶ *πουδίγγαν*, πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ *Κρίστμας*, ὡς ὀνομάζουσιν οἱ Ἀγγλοὶ τὰ Χριστούγεννα. Οἱ ὑπρέται καὶ οἱ προμηθευταὶ τῶν μεγάλων οἰκιῶν ἔρχονται τὸ μεσονύκτιον εἰς τὰς οἰκίας τῶν κυριῶν των καὶ τῶν πελατῶν, καὶ ἄδοντες τὰ Χριστούγεννα προτείνουσιν εἰς αὐτοὺς τὸ *κουί τῶν Χριστουγέννων*, ἐν ᾧ θὰ τεθῶσι τὰ εἰς αὐτοὺς προωρισμένα δῶρα.

Τὰ Χριστούγεννα ἐπανηγυρίζοντο ἄλλοτε μετὰ πολὺ πλείονος λαμπρότητος καὶ διαχύσεως. Τὸν ἸΓ' αἰῶνα βλέπομεν ἱερέα καὶ βασιλέα ἡγουμένους φαιδρᾶς καὶ πολυπληθοῦς συνοδείας προσωπιδοφόρων πάσης τάξεως, ἄδόντων τὰ Χρι-

1. Ἐκ τοῦ Τέν-νοῦρ, σώματος θέρμανσις.

2. Ἐθιμον πανάρχαιον· διότι καὶ ὁ Ὅμηρος τοὺς γέροντας γονεῖς τῆς Ναυσικάας παρὰ τὴν ἑστίαν καθίζει.